

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ: СТАН ТА ШЛЯХИ ДЕТИНІЗАЦІЇ

*О. Г. Ворошилова, здобувач вищої освіти групи Б-5/1
обліково-фінансовий факультет, МНАУ*

У період стрімкого розвитку процесів глобалізації та переходу до нових умов ринкової трансформації суспільства значна частина тіньового сектору стає вагомою перешкодою соціально-економічного розвитку України. Ця проблема набуває ще більшої актуальності через євроінтеграційний напрям розвитку держави, де викорінення корупції та впровадження активної політики детінізації економіки стають першочерговими завданнями.

Очевидно, що відсутність належної уваги до такої гострої проблеми призведе не тільки до економічних втрат, але і до формування негативного іміджу держави на міжнародній арені, що негативно позначиться на впровадженні євроінтеграційної програми розвитку та зведе до мінімуму ефективність загальнонаціональної політики розвитку [4; 5].

З ідентифікацією реальних причин тінізації економіки безпосередньо пов'язується таке ключове поняття, як механізми одержання тіньових прибутків [1].

Рейтинг схем, пов'язаних з неофіційною економічною діяльністю в Україні, очолюють офшорні схеми, застосування конвертаційних зон, «скруток», «сірого імпорту» або контрабанди, виведення прибутку через псевдопідприємництво фізичних осіб. Порушення, пов'язані із спрощеною системою оподаткування, попри їх масовість, складають менше десятої частини від загального обсягу.

За даними міжнародної асоціації сертифікованих бухгалтерів та аудиторів АССА Україна у 2017 році опинилася на 3 місці у рейтингу країн з найбільшим рівнем тіньової економіки (рис. 1) з показником 46%. І до 2025 року прогнози також не втішні.

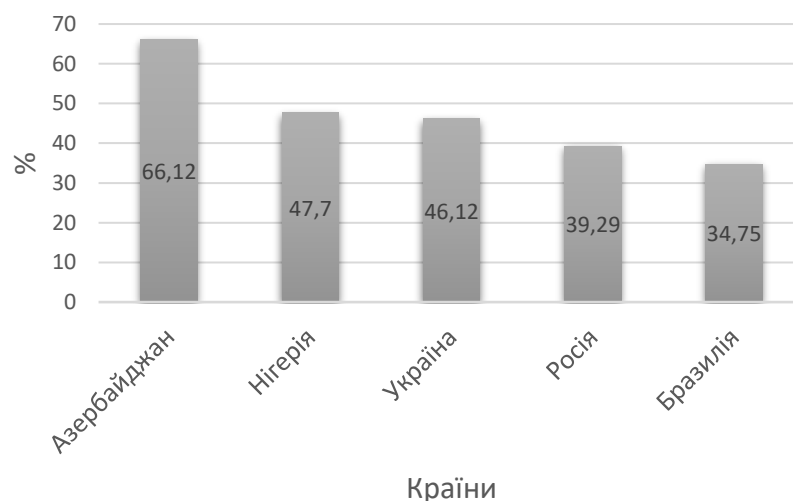

Рисунок 1 – Рейтинг країн з найбільшим рівнем тіньової економіки, розрахований АССА у 2017 році

Джерело: сформовано автором на основі [2; 3]

Дані, висвітлені Міністерством економічного розвитку і торгівлі України, є менш негативними. Треба зазначити, що Міністерство економічного розвитку і торгівлі України відносить до «тіні» усі збитки підприємств, а дані АССА базуються на опитуванні керівників бізнесу. Відповідно, показники можуть бути суттєво викривлені через суб'єктивне сприйняття, необ'єктивний підбір респондентів (рис. 2).

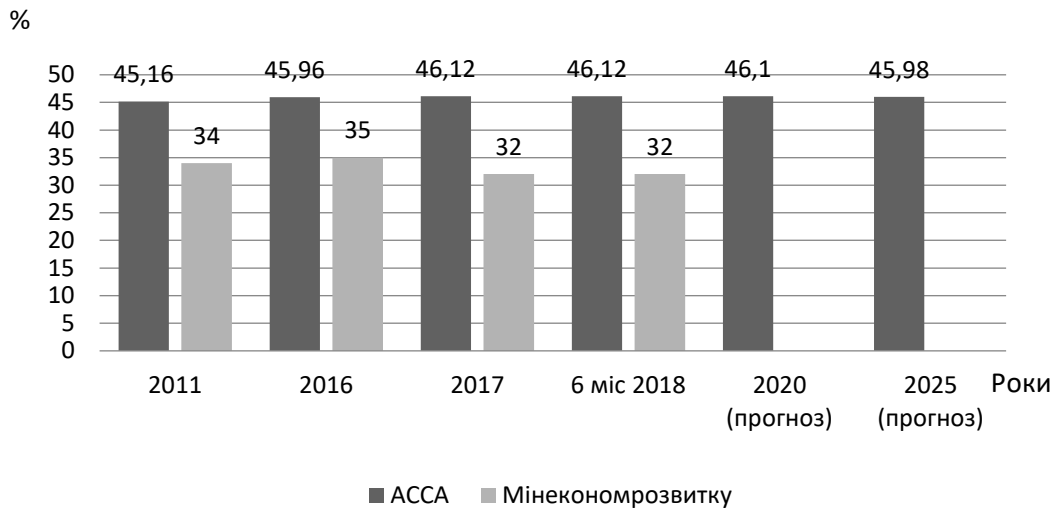

Рисунок 2 – Показники рівня тіньової економіки України

Джерело: узагальнено автором на основі [2; 3]

До того ж, є суттєві розбіжності між дослідниками щодо визначення категорії «тіньова економіка». На нашу думку, точніше буде говорити про обсяги діяльності, з якої не сплачені податки, або, ще точніше, про обсяги втрат бюджету.

Питання розробки політики детінізація є одним з ключових завдань органів влади для забезпечення економічної безпеки та створення умов сталого розвитку України.

Зважаючи на всеохоплюючий масштаб тіньової економіки, сьогодні першочерговими питаннями державної політики є реформування системи оподаткування, в першу чергу, у сфері адміністрування податків та бюджетного відшкодування ПДВ.

З метою усунення адміністративно-регуляторних бар'єрів, які стримують діяльність суб'єктів господарювання, органами державної влади повинні вживатися заходи за такими напрямками:

1. Спрощення діяльності суб'єктів господарювання, дерегуляція підприємницької діяльності.
2. Просування експорту та залучення іноземних інвестицій.

Детінізація української економіки має бути зорієнтована на комплексне реформування системи господарських відносин, із забезпеченням гарантій

збалансованості економічних інтересів контролюючих органів, інститутів та суб'єктів господарювання.

Література:

1. Грінченко А. Ю. Тіньова економіка в Україні: методологія та практика оцінки результатів. *Бізнес-навігатор*. 2017. Вип. 4-1. С. 7-12.
2. Emerging from the shadows. The shadow economy to 2025. URL: <https://goo.gl/YzfzWh> (дата звернення: 01.02.2019).
3. Загальні тенденції тіньової економіки: 1 півріччя 2018 року. URL: <https://goo.gl/z44LCp> (дата звернення: 01.02.2019).
4. Korol I., Poltorak A. Financial risk management as a strategic direction for improving the level of economic security of Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2018. Vol. 4(2018). No. 1. pp. 235-241. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2018-4-1-235-241>.
5. Sirenko N., Baryshevskaya I., Poltorak A., Shyshpanova N. State and tendencies of intergovernmental regulation in Ukraine in conditions of fiscal decentralization. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2018. Vol. 2. no. 25(2018). pp.157-164. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i25.136489>.

***Науковий керівник – Полторак А. С.,
канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет***